פרי גן של עניים. דספק לקט הן: פ"ג דפים שמאי היא כרם רבים הלל עניים מעשרין ואוכלין אמר רבי יוסי שמענו שהוא פטור מן המעשרות ר"ה משום קנס. וה"פ מתני' אתיא כב"ש דאמר הפקר לעניים הפקר ולפיכך פטורין מן המעשר אבל בית הלל אין לו דין לקט ומחייבין במעשרות ורבי יוסי אמר שמענו שאפילו בבית הלל אתיא מתני' דכיון דקנסו רבנן ויהפקירו הסגלים שנוטעים בארץ הרי הוא כהפקר ב"ד ופטור מן המעשרות:

הלכה ג מתני' שולחנות. שם לשלחן שלפני השולחני שמקבל עליו וכן קורין האלפני שלחני בכל המשנה: **במדינה.** בירושלים וי"מ בכל ערי ישראל חוץ לירושלים והיו מחליפין מחלית השקל לכל מי שצריך: **ישבו במקדש.** לפי שהיה הזמן מתקרב היו יושבין במקדש כדי שימהרו להביא ול"מ במקדש היינו בירושלים: **התחילו למשכן.** ומוליכין העבוט תביעו של מי שלא הביא שקלו: **לוים.** לאפוקי ממ"ד כל דעבר על פקודייא: **אבל לא נשים.** וגמנו איש כופר נפשו כתיב ולא אשה: **ולא עבדים.** דילפינן לה לה מאשה: **וקטנים.** אפילו הביא שתי שערות והוא פחות מבן עשרים: **שוב אינו פוסק.** אביו מלשקול בשבילו שאומרין לו מאחר שנתת עליו בשנה שעברה והעמדת עליו זאת המצוה מן עליו תמיד עד שיגדל ולא תפסוק: **ואין ממשכנין את הכהנים.** אע"פ שחייבין במחלית השקל: **מפני דרכי שלום.** מפרש בגמ': **כל כהן ששוקל אינו חוטא.** ואע"פ שאינו חייב לשקול וס"ד אם שוקל נמצא קרבן לבור קרב משל יחיד קמ"ל דאינו חוטא לפי שהוא מוסרו לציבור לגמרי: **לעצמן.** לבהנאתן ולא היה דחייבין לשקול אלא שעומר ושתי הלחם לוקחין משקלי ישראל לכדן: **גמ' הא לתבוע תובעין.** מן הנשים ועבדים וקטנים דדוקא אין ממשכנין אותן: **הדא דתימר.** שתובעין מן הקטנים דוקא כשהביא שתי שערות אע"ג שלא הגיע לכלל שניו: **אבל אם לא הביא שתי שערות.** ולא הגיע לכלל שניו אפילו תובעין לא: **ולמשכן אין ממשכנין עד שיביא שתי שערות.** וינדל שיגיע לכלל שניו ל"א ה"ג ולמשכן אין ממשכנין עד שיהיה בן כ'. ולפי"ז ניחא הכל אף הסוגיא דלקמן (הלכה ד'): **כיני מתניתא.** כן צריך לפרש מתני' דדרכי שלום היינו מפני הכבוד לפי שעבודת הקרבנות עליהם וכי היכא דלא ליתי לאנצויי ולי נראה מפני הכבוד הייט שמשוייכים לנהוג בהם כבוד דכתיב וקדשתו ולאיסורא ליכא דכיון דתנאי ב"ד הוא על המעיד לגבות הם מסלו לכהנים: **י"ב שבטים יתנו.** זה כשיעורים שנים עשר והכהנים והלויים בכלל: **כן משיבין חכמים לר"י.** דחכמים סוברים דלריב"ז מותר להביא משקלי הכהנים עומר ושתי הלחם שלא נאמר וכל מנחת כהן אלא במנחת כהן יחיד אבל לא במנחה שיש לו בשותפות עם הלבור: **חטאת יחיד מתה וכו'.** כמו דמלינו שיחיד חלוק מלבור שחטאת יחיד מתה ואין חטאת לבור מתה ה"נ איכא לחלק בין מנחת יחיד למנחת לבור: **וקשיא וכו'.** הש"ס לא סיים למילתיה דר' טבי ומקשי עליה א"נ הא דקאמר כשמון והוא מותיב לנו שיוא"ם הוא וכאלו קאמר אלא: **שאין חטאת וכו'.** מתני' היא בפ"ו

ריבב"ן

כל רכושו: **משנה ג בט"ו בו שולחנות יושבות במדינה.** בכל מקומות ישראל להחליף מעותיהם לצורך השקלים: **[בכ"ה] ישבו במקדש.** שבני הכפרים שהיו סמוכין לירושלים מחליפים שם: **התחילו.** הגבאים: **למשכן.** ליכנס לביתו וליקח משכון עד שיתן לו חלי השקל שהיו ממנין בכל עיר ועיר גבאין ממונין על כך ושופרות היו במדינה לקבץ שם הכסף כמו שהיו במקדש כדתנן לקמן: **לוים וישראלים.** אבל כהנים לא כדפרישית לקמן שלא היו רוצין ליתן משום שירי העומר: **ולא קטנים.** משכון לא היו לוקחין אבל לתבוע תובעין ומפ' בירושלמי כשהביא ב' שערות הקטן או תובעין ממנו אבל לא ממשכנין וכל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו אע"פ שלא היה מחויב אינו פוסק מעתה וממשכנין עליו: **תניא** בתוספתא פ"ק נתמשכנו ישראל על שקליהן כדי שיהיו קרבנות לבור מהן. משל למי שעלתה לו מכה ברגלו הרופא כופתו ומחתך בבשרו בשביל לרפאותו כך אמר הקב"ה יתמשכנו ישראל על שקליהן [כדין] שיהא קרבנות לבור קרבין מהן מפני שקרבנות מכפרין ומרלין בין ישראל לאביהן שבשמים שכן מלינו בתרומת שקלים ששקלו ישראל במדבר שנאמר ולקחת את כסף הכפורים: **ואין ממשכנין את הכהנים מפני דרכי שלום.** אבל לתבוע תובעין ור' יהודה

בשם ר"ש בן לקיש רב"ש[א] דיא דאי כב"ה עניים (א)אוכלים ומעשרין וא"ל ר' יוסי שמענו שהוא פטור ממעשר ד"ה משום קנסא:

הלכה ג מתני' [א]בחמשה[י] עשר בו שולחנות היו יושבין במדינה בכ"ה ישבו

במקדש משישבו במקדש התחילו למשכן [ב]את מי ממשכנין לוים וישראלים וגרים ועבדים משוחררים אבל לא נשים ועבדים וקטנים [י]כל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק [ג]אין ממשכנין את הכהנים מפני דרכי שלום אמר[י] ר' יהודה העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא כי [ד]אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשים מקרא זה לעצמן [1]וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל ועומר ושתי הלחם ולחב הפנים שלנו (הם) היאך נאכלין: **גמ'** אין ממשכנין את הקטנים: הא[ד] לתבוע תובעין (ב)הדא דתימר בשהביא שתי שערות אבל אם לא הביא ב' שערות לא בדא [ה]ולמשכן אין ממשכנין [א](עד שיביא שתי שערות) אע"פ שהביא ב' שערות כיני [ו]מתני' אין ממשכנין את הכהנים מפני דרך הכבוד: אמר ר' יהודה העיד כו': א"ר ברכיה טעמא דר' יוחנן בן זכאי [2]זה יתנו י"ב שבטים יתנו ר' טבי בשם רב המנונא כן משיבין חכמים לר"י חטאת יחיד מתה [ה]אין חטאת צבור מתה מנחת היחיד קריבה כליל ואין מנחת הצבור קריבה בליל וקשיא משיבין לאדם דבר שאינו (ג)מודה בו דתנן[י] שאין חטאת צבור מתה ר' יהודה אומר תמות והוא מותיב לן [י]זו לא נדבת יחיד היא ואינון מתיבין ליה [ח]כיון שנמסרה לצבור כמי שהוא נדבת צבור כתיב [2]כל העובר על הפקודים ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר כל דעבר בימא יתן ותרנא אמר כל דעבר על פיקודייא יתן מאן דאמר כל דעבר בימא יתן מסייע לריב"ז מ"ד כל דעבר על פיקודייא יתן מסייע לבן בוכרי:

הלכה ד מתני' אע"פ שאמרו אין ממשכנין נשים ועבדים (ד)וקטנים אבל

אם שקלו מקבלין מידן [י]הנכרי והכותי ששקלו אין מקבלין [ט]מהן ואין מקבלין מידם קני זבין וקני זבות וקני יולדות [ג] וחטאות ואשמות[י] [י]זה הכלל כל [כ]שנידר ונידב מקבלין מידן כל שאינו[ל] נידר ונידב אין מקבלין מידן וכן [מ]מפורש על ידי עזרא שנאמר [3]לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו ואלו

מסורת הש"ס

א) בכ"י אימא דכ"ש היא וה"ל ר' יוסי כו' משום קנסא ובכ"ה עניי' אוכלין ומעשרין, ב) מגילה כט ב, ג) ערכין ד א מנחות כא ב מו ב, ד) פי' לקמן הלכה ד, ה) פ"ו תני, ו) יומא כב א, ז) תו, ח) מכין, ט) מידן, י) פ"ו אבל מקבלין מהן נדרים ונדבות, כ) שהוא נידר, ל) לא נידר ולא נידב, מ) הוא.

◆

עין משפט
נר מצוה

כ א מיי' פרק א משקלים הלכה ט:

כא ב מיי' שם הל"ז:

כב ג מיי' שם הל"י:

כג ד מיי' שם הל"ז:

כד ה מיי' פרק ד מפסה"ק הל"א:

כה ו מיי' פרק א משקלים הל"ז:

כו ז מיי' פרק ג ממעה"ק הל"ב:

◆

נוסחת הבבלי

(א) מעשרין ואוכלין אמר ר"י: (ב) הא בן כשהביא כו' לא כהדא אין סי': (ג) מודה בו שאין סי': (ד) וקטנים אם וכו':

◆

הגהות הגר"א

[א] נ"ל אין ממשכנין עד שיהא בן עשרים. וכ"ה שיטת רוקח הגדול בסימן רל"ב וכ"ה שיטת הרע"ב ומדברי הרמב"ם בפירושו נראה דגרים בגירסא שישנה ועשה מתובעין וממשכנין מלוקה א' ואי אפשר להעמידה דהא מעיקרא דייק הדא דתימא כשהביא ב' שערות וקאי על הא דתנן אין ממשכנין אלמא ס"ל דכהביא ב"ש לתבוע הוא דתובעין אותו אבל אין ממשכנין אותו ואין יתוור בו דאמר דאין ממשכנין עד שיהא ב"ש ומיהו משיהא ב"ש ממשכנין אלא גי' הגאון ז"ל הוא העיקר וא"ש עם סוגיא דגמ' לקמן הא לתבוע כו' ועי' במ"מ כי הוא מאריך עוד ואני כתבתי רק הדברים הטובעים אל הבנת גי' הגאון ז"ל:

◆

ציון ירושלים

משנת אליהו

תקלין חדתין

גליון הש"ס

תורה אור השלם

1. וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל: ויקרא ו טז 2. זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיְיָ: שמות ל יג 3. וַיֹּאמֶר לָהֶם זְרֻבָּבֶל וְיֵשׁוּעַ וּשְׁאָר רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לֹא לָכֶם וָלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ יַחַד נִבְנֶה לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרָס: עזרא ד ג